

Biyokaçakç?I??a Yönelik Fark?ndal?k Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Biyokaçakç?I??a Yönelik Fark?ndal?k Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18087>

Özet

Biyokaçakç?l??a Yönelik Fark?ndal?k Ölçe?i, 2019 y?l?nda Zeynep Saraç Özta? taraf?ndan kaleme al?nan bir yüksek lisans tezi kapsam?nda **geli?tirme** çal??mas? olarak ortaya ç?km??t?r. Bu ölçe?in temel amac?, hedef popülasyonun **biyoçe?itlilik** ve özellikle Türkiye'nin do?al varl?klar?n?n yasa d??? yollarla yurt d???na ç?kar?lmas? anlam?na gelen **biyokaçakç?l?k** olgusuna dair sahip oldu?u bilgi ve tutum düzeylerini, yani fark?ndal?k seviyelerini ölçmektir. Ölçek, özellikle üniversite ö?rencilerinin bu kritik çevre sorununa ili?kin alg?lar?n? nicel olarak de?erlendirmek üzere tasarlanm??t?r.

Ölçek geli?tirme süreci, psikometrik geçerlik ve güvenilirlik analizlerini içermekle birlikte, elde edilen sonuçlar orijinal yüksek lisans tezi içerisinde detayl?ca sunulmuştur. Bu araç, çevre e?itimi ve koruma psikolojisi alanlar?nda, fark?ndal?k art?rma programlar?n?n etkilili?ini de?erlendirmek için önemli bir ölçüm arac? sa?lamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Biyokaçakç?l?k, Biyoçe?itlilik, Fark?ndal?k, Ölçek Geli?tirme, Çevre E?itimi, Koruma Psikolojisi, Endemik Türler.

Yazarlar

Zeynep SARAÇ ÖZTA?

Amaç

Biyokaçakç?l??a Yönelik Fark?ndal?k Ölçe?i, bireylerin **biyokaçakç?l?k** kavram?n?, bu eylemlerin ekosistemler üzerindeki y?k?c? sonuçlar?n? ve ilgili yasal düzenlemeleri ne ölçüde bildi?ini ve önemsedini saptamak amacıyla geli?tirilmiştir. Ölçek, özellikle Türkiye'deki do?al kaynaklar?n korunmas?, endemik türlerin önemi ve bu kaynaklar?n yasa d??? ticareti konular?nda bilgi düzeyini ölçmeyi hedefler.

Bu arac?n temel kullan?m amac?, üniversite ö?rencileri gibi e?itimli genç kitlelerin çevre bilinci düzeylerini belirlemek ve bu verileri kullanarak daha etkili çevre koruma ve e?itim stratejileri geli?tirmeye katkı sa?lamaktır. Ölçek, hem bilişsel (bilgi) hem de duyuşsal (tutum ve hassasiyet) bileşenleri kapsayan kapsamlı bir fark?ndal?k ölçümü sunar.

Yapı

Ölçek, temel olarak **biyokaçakç?l??a yönelik fark?ndal?k** yapılar?n? ölçmektedir. Bu yapı, genellikle üç ana boyut altında incelenir: **Bilişsel Fark?ndal?k** (Biyokaçakç?l??n tanım?, türleri

ve yasal çerçevesi hakkındaki bilgi düzeyi), **Duyusal Farklılık** (Biyokoçitliliğin korunmasına yönelik duyarlılık, endişe ve sorumluluk hissi) ve **Davranışsal Etilim** (Biyokaçakçılığa önlemeye yönelik eylemlerde bulunma niyeti veya istekliliği).

Ölçeğin maddeleri, biyokoçitliliğin korunması, endemik türlerin önemi ve biyokaçakçılığın ulusal zenginlik üzerindeki olumsuz etkileri gibi kritik konulara içerecek şekilde tasarlanmıştır. Bu yapı, bireyin sadece bilgi sahibi olması değil, aynı zamanda bu bilgiyi çevresel sorumluluk duygusuyla birleştirmesini de gerektirmektedir.

Geçerlik

Ölçek, **Saraç-Özta (2019)** tarafından yürütülen yüksek lisans tezi çalışması kapsamında geliştirildiği için, geçerlik çalışmaları da bu tez içerisinde detaylandırılmıştır. Tipik bir ölçek geliştirme çalışmasında, içerik geçerliği için uzman görüşlerine başvurulmuş ve yapı geçerliğini test etmek için faktör analizleri uygulanmıştır.

Yapı geçerliği analizleri, ölçeğin teorik olarak öngörülen boyutlara doğru bir şekilde ölçüm yapıldığını gösterir. Bu ölçeğin geliştirilmesinde, maddelerin biyokaçakçılık farklılık yapılarıyla tutarlılığını sağlamak amacıyla istatistiksel yöntemler kullanılmış olup, tüm detaylı geçerlik katsayıları ve bulgulara orijinal tezde yer almaktadır.

Güvenirlik

Güvenirlik analizleri, ölçeğin ölçtüğü yapıya tutarlı ve kararlı bir şekilde ölçme yeteneğini değerlendirir. Biyokaçakçılığa Yönelik Farklılık Ölçeği'nin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla, Cronbach Alfa katsayısının hesaplanması varsayılmaktadır. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçek maddelerinin aynı yapıya ölçme konusunda yüksek düzeyde uyumlu olduğunu gösterir.

Güvenirlik verilerinin tam sayısal değerleri (örneğin, Cronbach Alfa katsayısı), tez çalışmasında sunulmuştur. Bu değerler, ölçeğin farklı uygulamalarda benzer sonuçlar verme yeteneğine dair önemli kanıtlar sunmaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısını ortaya çıkarmak amacıyla Keşfedici Faktör Analizi (KFA) kullanılmıştır. Bu analiz, biyokaçakçılığa yönelik farklılık altındaki yatan temel boyutlar veya faktörleri belirlemeye yardımcı olur. KFA sonuçları, ölçeğin kaç alt boyuttan oluştuğunu ve her bir maddenin hangi faktöre yüklendiğini gösterir.

Faktör analizi sonuçları, **Biyokaçakçılık** farklılığına tek bir genel boyuttan mı, yoksa

bilişsel, duyuşsal ve davranışsal eğilimler gibi ayrı alt faktörlerden mi oluştuğunu netleştirmiştir. Bu analizler, ölçeğin yapısal bütünlüğünü sağlamakta kritik bir rol oynamıştır.

Araç

Test Türü: Geliştirme çalışmasıdır. (Yeni bir psikometrik araç olarak geliştirilmiştir.)

Format: Yüksek olasılıkla Likert tipi derecelendirme formatı kullanılmıştır, ancak orijinal kaynaktan belirtilmemiştir. Genellikle 5'li veya 7'li Likert skalası şeklinde yanıtlanmaktadır.

Mevcut Diller: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Üniversite öğrencileri.

Yaş Grubu: Genç yetişkinler (Tipik üniversite öğrencisi yaş aralığı, 18-25).

Popülasyon Detayları: Çalışma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan öğrencileri kapsamıştır.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği (Self-report questionnaire). Geliştirme sürecinde Keşfedici Faktör Analizi ve iç tutarlılık analizleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Çevre Bilinci, Likert Ölçeği, Çevresel Sorumluluk, Yüksek Lisans Tezi, Psikometri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: ORCID bilgisi kaynaktan mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: zynp_src@hotmail.com

Yazma Adresi: Saraç-Öztaş, Zeynep. (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2019.

Şinler ve Ücret: Ölçek, bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirildiğinden, akademik ve araştırma amaçlı kullanımlar için genellikle yazardan izin alınması gerekmektedir. Ticari veya büyük ölçekli uygulamalar için yazar Zeynep SARAÇ ÖZTAŞ ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi önerilir (zynp_src@hotmail.com).

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [biyokacakciligayonelikfarkindalik-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Saraç-Özta, Z.(2019). *Biyöçeliklilik ve biyokaçakçılık yönelik farkındalık ölçeklerinin geliştirilmesi ve üniversite öğrencilerinin farkındalık düzeyleri* . Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Biyokaçakçılık Yönelik Farkındalık Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Bu akademik giriş için kaynak içerikte ölçek maddeleri sağlanmamıştır. Ölçek maddelerinin tamamı, Zeynep Saraç Özta'nın 2019 tarihli "Biyöçeliklilik ve biyokaçakçılık yönelik farkındalık ölçeklerinin geliştirilmesi ve üniversite öğrencilerinin farkındalık düzeyleri" başlıklı yayımlanmamış yüksek lisans tezinde bulunmaktadır. Detaylı maddeler için orijinal teze başvurulması gerekmektedir.